

conditions of mixed learning is presented, namely the experience of using some modern technologies, programs for the purpose of forming language norms, assimilation and systematization of learned material, speech culture formation (online tests, interactive simulators, materials for knowledge tests, creative tasks for working with texts). The cultural orientation and aesthetic value of didactic materials were analyzed. The purpose of their application is determined – from student interest and expansion of knowledge about national and world culture to the formation of national and cultural values, worldview, ideals and disclosure the intellectual potential of future specialists.

Key words: *speech culture, national values, personality, student youth, higher education institutions, educational process, educational technologies.*

УДК 378:808.501

Ольга Красницька

Національний університет оборони України

ORCID ID 0000-0002-0417-3318

DOI 10.24139/2312-5993/2024.06/114-126

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВВНЗ ДО ОРАТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ НЕФОРМАЛЬНОЇ ТА ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Формування готовності викладача до ораторської діяльності й подальший розвиток як професійного спікера, досягнення ораторської майстерності є тривалим і клопітким процесом риторичної підготовки, що вимагає розвитку риторичних знань, ораторських умінь, ораторських звичок, дизайн-мислення, світогляду дослідника, формування унікального ораторського стилю.

З'ясовано форми й засоби неформальної (лекційні курси з риторики, майстер-класи, тренінги з ораторського мистецтва; онлайн-курси) та інформальної (систематична ораторська практика; підготовка до кожного публічного виступу; рефлексія; аналіз ораторської практики професійних спікерів; перегляд відеокурсів з ораторського мистецтва, окремих лекцій із риторики; перегляд відеозаписів (аудіозаписів) промов, наукових подкастів, присвячених окремим риторичним темам; консультації з викладачами риторики; наукові дискусії; читання літератури з риторики, а також різних жанрів і тематики) освіти, що забезпечують риторичну підготовку викладача ВВНЗ.

Ключові слова: *риторична підготовка, ораторська практика, публічний виступ, професійний спікер, риторичні знання, ораторські вміння, ораторський стиль, рефлексія, інноваційне освітнє середовище.*

Постановка проблеми. Сучасна освітня діяльність характеризується різноманітністю форм, методів, засобів, технологій не тільки навчальної взаємодії, а й створення інноваційного освітнього середовища, що буде зацікавлювати та спонукати слухача (курсанта, студента) до навчання, постійного самовдосконалення й розвитку, отримання якісного зворотного зв'язку як у ланці викладач – слухач, так і слухач – викладач. Інноваційного освітнього середовища, у якому науково-педагогічний працівник орієнтується на потреби та запити цільової аудиторії, у якому, як зазначає С. Ганаба, освітній процес постає

як процес якісних змін і саморозвитку його учасників, а фрагментарність та хаотичність – умовою для вироблення нових рішень і подолання уніфікацій, у якому навчання не завжди комфортне, оскільки ставить під сумнів наявні переконання, досвід та знання, що в підсумку сприяє розширенню контекстуальної свідомості суб'єктів навчання, формуванню ними нових розумових навичок і зміні узвичаєної для них смислової системи світоглядних координат (2024, с. 32–34).

У такому інноваційному освітньому середовищі найціннішим активом є викладач – ерудований професіонал, експерт у певній галузі чи тематиці, професійний спікер, який уміє синтезувати знання з різних галузей, створює й поширює модерний освітній контент, використовуючи доступні медіаосвітні технології, виконує ролі тренера, фасилітатора, наставника, коуча, модератора. І що не менш важливо, який ставиться до своєї роботи з любов'ю, працюючи за покликанням. Адже робота за покликанням, як зазначає О. Хміляр, приносить задоволення, радість і щастя. У ній викладач немовби розчиняється, самостверджується й водночас зростає, будує плани, реалізує амбіції, досягає успіху (Khmiyar & Lerka, 2019).

Такий викладач ніколи не зупиняється у своєму розвитку, розуміючи, щоб іти з духом часу й генерувати необхідні для майбутнього слухачів (курсантів, студентів) знання, треба постійно навчатися та бути у творчому пошуку, працювати за авторськими розробками, систематично проводити наукові розвідки, дивитися в напрямку майбутнього, своєчасно позбуваючись застарілих методів, засобів, способів і матеріалів.

Як пише Р. Грін, усе наше життя та професійна діяльність зокрема – це своєрідне учнівство, де ми застосовуємо вміння вчитися. Кожна подія, педагогічна ситуація чи завдання насправді чогось навчають. Креативність, яку ми здобуємо, глибоко занурюючись у певну працю, постійно потрібно оновлювати, адже розум завжди має бути відкритий до нового. Усе перебуває в безперервному стані змін і руху. Доки ми відпочиваємо й думаємо, що сягнули бажаного етапу, частина розуму вже вступає у фазу занепаду. Силу та інтелект необхідно повсякчас оновлювати (Грін, 2024, с. 26). Тож підготовка викладача ВВНЗ до ораторської діяльності займає вагоме місце і у створенні сучасного інноваційного освітнього середовища для слухачів (курсантів, студентів), і забезпеченні ефективності й результативності підготовки військових фахівців, які сьогодні

виборюють на полі бою майбутнє України, і безперервному його навчанні та професійному розвитку.

Аналіз актуальних досліджень. Підґрунтям дослідження стали праці А. Капської, присвячені педагогіці живого слова, Г. Сагач, що висвітлюють теоретичні й методичні засади риторики як науки, розкривають її роль, місце та зміст у підготовці викладача до ораторської діяльності, розвиток риторичної особистості науково-педагогічного працівника. Як зазначає Г. Васянович, учена доскіпливо обґрунтовує специфіку публічного мовлення в риторично-синергійному аспекті, уточнює й формулює закони, принципи риторики, окреслює основні види та жанри (роди й види) ораторського мистецтва (2017, с. 274), що стало потужним кроком у розвитку риторики в кінці ХХ – початку ХХІ ст.

Дослідження Н. Голуб розкривають теоретико-методичні засади навчання й викладання риторики в закладах освіти, мовно-риторичного аспекту в ідеалі викладача, комунікативно-діяльнісного підходу в розвитку риторичної компетентності. Праці Л. Мацько окреслюють теоретико-методичні засади риторики, формування мовної особистості викладача та його риторичної освіти. Дослідження О. Кучерук і В. Нищети виокремлюють питання розвитку риторичної компетентності особистості, Г. Бондаренка – підготовки педагога до мовленнєво-риторичної діяльності, О. Семеног – мовно-методичної підготовки викладача до використання засобів медіаосвіти.

Із погляду системного підходу до підготовки викладача ВВНЗ до ораторської діяльності вагомим значення набуває неформальна й інформальна освіта, методологічне підґрунтя якої складають праці Н. Павлик, О. Самодумської, А. Сбруєвої.

Метою статті є розкриття змісту риторичної підготовки викладача ВВНЗ із використанням неформальної та інформальної освіти, результатом якої стане формування готовності до ораторської діяльності.

Методи дослідження. Під час проведення наукових розвідок за темою статті нами було використано аналіз, синтез, порівняння, узагальнення наукових джерел для з'ясування сутності неформальної й інформальної освіти, їх спільних і відмінних рис, тлумачення риторичної підготовки; педагогічне спостереження та аналіз форм, засобів, методів неформальної й інформальної освіти для виділення серед них спрямованих на формування готовності викладача ВВНЗ до ораторської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Ораторська діяльність постає чудовим майданчиком для створення інноваційного освітнього середовища. Адже через неї викладач має можливість сформуванати такий освітній простір, що буде приваблювати слухацьку аудиторію, викликати в неї активний пізнавальний інтерес, спонукати до активного навчання, усвідомленого ставлення до самопізнання, самовдосконалення й саморозвитку. Роль оратора дає йому змогу поширювати свої знання, досвід, здобутки на розмаїту аудиторію поза межами закладу освіти, у якому він працює. Для слухачів (курсантів, студентів) зокрема – створювати модерний освітній контент, що робить навчання захопливим, сучасним і цікавим, спонукає до самостійного опанування знань, творчої роботи. Публічні виступи на наукових, освітніх, науково-популярних заходах, ведення ютуб-каналу, радіо- чи телепрограми, освітнього онлайн-серіалу, тік-ток-каналу, наукових подкастів роблять викладача не лише впізнаваною медійною особистістю, а й зразком для наслідування наукових ідей, поширення наукових знань та освітніх інновацій.

Як зазначає О. Хміляр, у бою воїнів вирізняє особлива кмітливість, хитрість, винахідливість дій, рішучість і нестримна жага втілити набуті теоретичні знання та навички у практичну площину. Сутністю їх життєвого світу є постійне здобуття нового бойового досвіду. Воїна майже неможливо уявити «поза боєм» (2022, с. 124). У такий же спосіб і викладача неможливо уявити поза ораторською діяльністю, безупинним навчанням та розвитком, якого вирізняє особлива тяга до нового, сучасного, креативного розв'язання освітніх завдань. Сутністю його життєвого світу є служіння аудиторіям, із якими він працює, перед якими виступає. Ораторська діяльність складає основу педагогічної (викладацької, освітньої) діяльності, а навчати, доносити істину – основна функція викладача. Тож створення інноваційного освітнього середовища через ораторську діяльність і модерний освітній контент вимагає його підготовки як професійного спікера.

Здобуття риторичних знань, оволодіння ораторськими вміннями, розвиток ораторських звичок, дизайн-мислення, світогляду дослідника й вироблення унікального автентичного ораторського стилю, необхідних для ефективного здійснення ораторської діяльності, відбувається насамперед у процесі риторичної підготовки.

Риторичну підготовку ми розглядаємо як процес здобуття риторичних знань, оволодіння ораторським мистецтвом і

красномовством; комплекс заходів, спрямованих на формування готовності викладача до ораторської діяльності, досягнення ораторської майстерності (Красницька, 2022, с. 35). Зауважимо, що її варто починати з вивчення курсу (навчальної дисципліни) «Риторика» («Ораторське мистецтво», «Педагогічна риторика» тощо), однак вона цим не завершується.

Опанування курсу з риторики має свої переваги, а саме: отримання максимуму риторичних знань, необхідних для ораторської діяльності; практика публічних виступів зі зворотним зв'язком від викладача та інших членів навчальної групи; реалізація риторичних знань у практиці публічних виступів, розвиток ораторських умінь; відпрацювання ораторських методів, технік і прийомів, принципів, правил та вимог публічних промов; початкове формування ораторського стилю; виконання додаткових самостійних робіт, контрольних завдань, що посилюють риторичну підготовку. За умови достатнього об'єму навчальних занять, кількості аудиторних годин (більше 40 год), згідно з нашими спостереженнями, переваги практичних занять серед них, вдало підібраних самостійних робіт і ретельну підготовку слухача до кожного публічного виступу курс із риторики дає змогу сформувати достатній рівень готовності до ораторської діяльності.

Водночас зазначаємо, що риторична підготовка – це постійний процес розвитку та зростання викладача як професійного спікера, досягнення ораторської майстерності. У ньому вагоме місце займають неформальна й інформальна освіта, які до того ж постають на сьогодні вимогою для ефективного функціонування в інформаційному суспільстві. Адже активне навчання згідно з підсумками Міжнародного економічного форуму в Давосі (2020) визнано першою необхідною навичкою майбутнього.

Неформальна освіта постає будь-якою організованою освітньою діяльністю поза межами встановленої формальної системи незалежно від того, чи діє вона окремо, чи є важливою складовою якоїсь ширшої діяльності, що призначена для ідентифікованих осіб, які навчаються, й навчальних цілей (Smith, 2002). Це невід'ємна частина процесу навчання впродовж (lifelong) та впроширш (lifewide) життя, що забезпечує набуття й подальший розвиток навичок, умінь та особистісних якостей, необхідних для адаптації й ефективного функціонування в середовищі, що постійно змінюється (Сбруєва, 2024, с. 419–420).

Крім цього основними ознаками неформальної освіти Н. Павлик визначає такі: добровільність і партиципативність як рівна участь усіх учасників освітнього процесу; наявність сприятливого психологічного середовища для спілкування, навчання та взаємодії; відповідність потребам учасників і спрямованість на подолання дефіциту певних компетентностей; нефіксованість часових меж здобуття неформальної освіти; практикоорієнтованість; строга реалізація теоретичних підходів до організації процесу навчання (особистісного, гуманістичного, діяльнісного, акмеологічного, аксіологічного); цілеспрямованість діяльності учасників, усвідомленість ними потреб та очікуваних результатів від процесу навчання; варіативність програм і термінів навчання; гнучкість змісту, форм, методів навчання (2018, с. 19–20).

Серед форм неформальної освіти в педагогічному середовищі Л. Лук'янова та Л. Ващенко виділяють творчі звіти, педагогічні читання, педагогічні фестивалі, панорами педагогічних ідей, інноваційні педагогічні марафони, майстер-класи, освітні тренінги, відеоуроки, медіаконсультації, школи сучасного керівника тощо (2019, с. 404). Додамо онлайн-курси й освітні онлайн-серіали. Неформальну освіту дослідниці визначають потенціалом інтеграції особистісного та професійного розвитку викладача (Лук'янова & Ващенко, с. 414).

Інформальна освіта триває протягом усього життя. За допомогою неї кожен викладач здобуває знання та вміння, формує погляди, цінності шляхом освітніх впливів, повсякденного досвіду й ресурсів у своєму оточенні – сім'ї та колег, бібліотеки, засобів масової інформації, під час роботи й розваг (Smith, 2002). Martin Johnson і Dominika Majewska виділяють особливості неформальної та інформальної освіти (2022, с. 23) (табл.1).

Таблиця 1

Спільні й відмінні риси неформальної та інформальної освіти

Неформальна освіта	Інформальна освіта
Навчання структуроване	Навчання неструктуроване
Навчання сприяє непрямому навчальному поведінку	
Зміст навчання усвідомлено обирається учнем	Навчання може бути неусвідомлено учнем
Навчання визнається учнем	Навчання може бути не розпізнане учнем
Мотивація до навчання може бути зовнішньою для учня	Внутрішня мотивація до навчання
Навчання може проходити в навчальних закладах	Навчання може проходити будь-де

Навчання є добровільним	
Результати навчання можна виміряти чи визнати через кваліфікацію	Результати навчання не визнаються й не вимірюються через кваліфікацію
Навчання містить когнітивні, емоційні, соціальні та поведінкові елементи	
Навчальна програма наявна	Навчальна програма відсутня
Процес навчання відбувається «знизу вгору», зосереджуючись на учневі та його потребах	
Навчання може доповнювати офіційні навчальні (освітні) програми	
Навчання не обов'язково пов'язане із соціалізацією	Навчання здебільшого пов'язане із соціалізацією

Отже, неформальна та інформальна освіта насамперед спрямовані на поглиблення знань викладача в певній галузі чи тематиці, озброєння знаннями із суміжних галузей, здобуття додаткових компетентностей, гармонійний і всебічний розвиток особистості, розвиток необхідних для ефективного функціонування у професійному середовищі вмінь, досягнення вагомих результатів у науково-педагогічній діяльності, формування яскравої індивідуальності та професійного бренду.

Виділимо найбільш суттєві форми й засоби неформальної та інформальної освіти у процесі риторичної підготовки, спрямовані на розвиток викладача ВВНЗ як професійного спікера й формування готовності до ораторської діяльності.

Неформальна освіта. 1. *Лекційні курси з риторики, майстер-класи, курси чи тренінги*, присвячені майстерності публічного мовлення (ораторському мистецтву), техніці мовлення, комунікації, що проводяться насамперед у форматі офлайн або ж вивчення навчальної дисципліни, про що ми зазначали вище. Їх переваги: безпосередня взаємодія з тренером, можливість поставити йому запитання, розібрати приклади промов спікерів, практика публічних виступів зі зворотним зв'язком від тренера, оцінювання виступів інших учасників тренінгу. Тренінг (курс) має чіткі цілі, очікувані результати, структуровану програму, завершується отриманням учасниками сертифікату.

На сьогодні тренінгів з ораторського мистецтва проводиться достатньо, особливо у великих містах України. До прикладу, Школа розвитку SPE (Львів) під керівництвом Романа Кушніра представляє до уваги такі: ораторське мистецтво; мистецтво спілкування зі складними особистостями в житті, на роботі, у бізнесі; 50 секретів ефективних перемовин і продаж для життя та бізнесу. Інститут риторики імені Д. Кеннеді (Київ) під керівництвом Миколи Овчарова пропонує базовий курс, онлайн-курс, повний курс, індивідуальний базовий курс,

індивідуальний повний курс, разове заняття з ораторського мистецтва. Академія комунікацій Юрія Борисова (Київ) практикує курс з ораторського мистецтва. Майстерня Лева (Львів) під керівництвом тренера Андрія Степури рекомендує місячний курс «Сучасна ораторська майстерність».

Лекційні курси з риторики покликані повноцінно озброїти викладача риторичними знаннями, розглянути нюанси ораторської діяльності, роботи спікера з різними цільовими аудиторіями, особливості формування індивідуального ораторського стилю та виголошення промов різних типів і видів. Майстер-класи з ораторської діяльності допоможуть зрозуміти власні сильні й слабкі сторони оратора, продемонструють приклади з ораторської практики, вкажуть на шляхи розвитку викладача як професійного спікера.

2. *Онлайн-курси*, з яких викладач черпає риторичні знання, освітні інструменти, дієві ораторські практики. Освітній хаб міста Києва пропонує корисні для розвитку професійного спікера онлайн-курси: «Ораторське мистецтво», «Сучасна українська мова», «Критичне мислення та інформаційна культура», «Креативне мислення», «Мова жестів», «Емоційний інтелект», «Особистий бренд», «Розвиток пам'яті», «Організація дистанційного навчання».

На платформі «Прометеус» можна знайти такі курси: «Наукова комунікація в цифрову епоху», «Наука про навчання. Що має знати кожен учитель?», «Дизайн-мислення для інновацій», «Медіаграмотність для освітян», «Як створити масовий відкритий онлайн-курс?», «Думай інакше: зламай перешкоди на шляху до навчання й відкрий свій прихований потенціал», «Діалог та медіація: шлях до порозуміння», «Навколо віддаленого навчання за 10 годин».

Перевагами онлайн-курсів є розмаїття їх тематики, що дає змогу задовольнити пізнавальні, інформаційні, освітні потреби викладача ВВНЗ; різнобічність і всеохоплюваність їх тематики навколо потрібних знань для ефективної ораторської діяльності; здобуття додаткових компетентностей для підвищення рівня професійної підготовленості; навчання в будь-який час і будь-якому місці; самостійний вибір часу й терміну проходження онлайн-курсу; можливість повторного опанування як окремих тем, так і цілісного курсу для міцності засвоєння знань.

Інформальна освіта. Риторична підготовка через інформальну освіту передбачає такі заходи:

1) *систематична ораторська практика*: участь викладача в освітніх, наукових, науково-популярних заходах із доповідями, проведення лекцій, майстер-класів, творчих майстерень, інформування особового складу, мотиваційні промови, виступи в ролі офіційного опонента чи рецензента, доповіді на засіданнях кафедри, презентації навчальних дисциплін, наукових чи навчально-методичних праць, ведення ютуб-каналу чи наукового подкасту. Промови спікерів конференції чи семінару для науково-педагогічного працівника є не тільки джерелом нової інформації, а скарбничкою ораторських технік, методів, принципів, підходів. Публічний виступ дає йому змогу випробувати на практиці й перевірити дієвість наявних у його арсеналі ораторських технік, прийомів і засобів, якість, доцільність, затребуваність та ґрунтовність підготовленого контенту чи наукової ідеї, апробувати результати власних наукових розвідок. Систематична ораторська практика формує імідж та особистий бренд викладача ВНЗ, робить його впізнаваним дослідником певної тематики, галузі;

2) *підготовка до кожного публічного виступу*, що є першим чинником успішності промови й розвитку спікера. Адже дає змогу викладачу готувати корисний і доречний контент для цільових аудиторій, задовольняти їхні потреби й запити, тренувати виступи та заздалегідь усувати можливі перешкоди, набувати впевненості, долати хвилювання, готувати унікальну якісну візуалізацію промов;

3) *рефлексія*, що дає змогу з'ясувати сильні й слабкі сторони як виступу, так і оратора, усвідомити переваги та недоліки, відшукати шляхи й способи самовдосконалення та підвищення ефективності ораторської діяльності. Вона містить самоаналіз публічного виступу й зворотного зв'язку. Останній зокрема є кладязем нових ідей, цілей, тем для наукових розвідок і що не менш важливо – розвитку спікера. Рефлексія має стати звичкою для оратора. Крім того вона дає змогу прослідкувати поступ викладача як професійного спікера.

Через рефлексію оратор краще пізнає себе, вирізьблює унікальність і формує індивідуальність, розуміє свою роль і значущість ораторської діяльності в розвитку слухачів (курсантів, студентів), що як мінімум надихає на служіння їм. Як зазначає О. Хміляр, глибоке розуміння власної цінності, сенсу та смислу діяльності є невичерпним джерелом енергії, мотивує віддаватися улюбленій справі на повну потужність (2024, с. 153);

4) *аналіз ораторської практики професійних спікерів*. У процесі перегляду онлайн-курсів, лекційних курсів, відеозаписів публічних виступів, офлайн-виступів варто аналізувати інформативність, композиційну цілісність і переконливість виступу, вербальне й невербальне мовлення спікера, його взаємодію з аудиторією, управління її увагою, реакції слухачів, креативність оратора, володіння матеріалом, якість відповідей на запитання, якість візуалізації контенту виступу, уникнення пасток в ораторській діяльності, досягнення мети, ефект від промови;

5) *перегляд відеокурсів з ораторського мистецтва, окремих лекцій із риторики*. Ютуб-канали Макса Прудеуса «Риторика», Андрія Степури «Сучасна ораторська майстерність», а також Івана Гладиря «VILNOMOV», Ольги Мельничук є кладязем риторичних знань, сучасного навчального контенту з риторики. Крім того ми ведемо власний ютуб-канал «Риторика лідера», на якому розміщено повний відеокурс «Сучасна педагогічна риторика»;

6) *перегляд відеозаписів чи аудіозаписів публічних виступів, наукових подкастів, присвячених окремим риторичним темам*. Наприклад, «Як виступати, щоб вас слухали» Джуліана Трежера, «Золота лекція про мову тіла», «Як демонструвати впевненість», «Секрети успішних переговорів» Джо Наварро, «Як починати виступ», «Як ефективно переконувати» Конора Ніла, «Мова тіла змінює вас» Емі Кадді, «Мистецтво дебатів від экс-коуча Гарварду» Бо Сео, «Три простих способи донести думку» Алана Алда, «Як виступати. Золота лекція проф. Вінстона (MIT)», подкаст Деніела Гоулмана «Про емоції та інтелект»;

7) *консультації з тренерами або викладачами риторики*. Ритор оцінить публічний виступ оратора, проаналізує всі його нюанси, поведінку спікера в аудиторії, виділить ключові моменти, на які потрібно звернути увагу, сильні та слабкі сторони, допоможе знайти шляхи підвищення якості ораторської діяльності й зокрема впливу на аудиторію;

8) *наукові дискусії*, що сприяють розвитку уміння чітко та логічно висловлювати думку, аргументувати й відстоювати погляди, бачення, обґрунтовано відповідати на запитання та коментарі опонента, працювати з провокаційними запитаннями;

9) *читання літератури або прослуховування аудіокниг із риторики*, до того ж різних авторів і жанрів (навчального, наукового, науково-популярного). Вони всебічно озброюють оратора риторичними знаннями, представляють доступні інструменти

ораторської діяльності. Наприклад, «WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора» Андрія Степури, «Великий оратор, або як говорити так, щоб вам аплодували стоячи» Романа Кушніра, «Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів» Кріса Андерсона, «Логіка і риторика. Ретроспектива взаємозв'язку» Наталії Колотилової, «Презентація. Уроки переконання від лідера Apple Стіва Джобса», Карміна Галло, «Секрети великих ораторів. Говори як Черчилль, тримайся як Лінкольн» Джеймса Хьюмса, «Педагогічна майстерність викладача вищої військової школи» за нашим авторством;

10) *читання літератури різних жанрів і тематики*. Звичка читати формує систему знань викладача, активізує мислення, дає змогу синтезувати знання з різних галузей, наповнювати виступи оригінальним контентом, розвиває уяву, креативність, дизайн-мислення, світогляд дослідника, розширює межі творчої діяльності, надихає на створення нового контенту. Крім того читання є засобом релаксації, переключення уваги, подолання хвилювання перед виступом.

Висновки. Неформальна й інформальна освіта постають вагомими складовими риторичної підготовки викладача до ораторської діяльності, дають змогу сформувати систему риторичних знань, розвинути ораторські вміння, виробити індивідуальний ораторський стиль, навчитися працювати з різними цільовими аудиторіями, готувати оригінальний контент публічних виступів, сформувати методичну скриньку ораторських методів, технік і прийомів, а також сприяють всебічному розвитку викладача, підвищують його кваліфікацію. Активне й безперервне навчання, постійний творчий пошук, систематичні наукові розвідки розвивають дизайн-мислення оратора, формують світогляд дослідника й разом забезпечують ефективність і результативність ораторської діяльності.

Неформальна та інформальна освіта наповнюють риторичну підготовку викладача ВНЗ різноманітним змістом, формами, методами й засобами, збагачують новими знаннями із суміжних галузей, дієвими ораторськими інструментами та практиками, вибудовують індивідуальну траєкторію розвитку як професійного спікера, формують готовність до ораторської діяльності, яка стає чудовим майданчиком для створення інноваційного освітнього середовища.

Перспективами подальших наукових розвідок є розробка технологічного забезпечення формування готовності викладача ВНЗ до ораторської діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Васянович, Г. П. (2017). Духовно-божий і науково-земний світ професора Галини Сагач. *Таврійський вісник освіти*, 1 (57), 270–278 (Vasyanovich, G. P. (2017). The spiritual-divine and scientific-earthly world of Professor Halyna Sagach. *Tavriyskiy visnyk osvity*, 1 (57), 270–278). URL : https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/3929/1/Tvo_2017_1_47.pdf.
- Ганаба, Світлана (2024). Трансформативне навчання у контексті розвитку інноваційного освітнього середовища. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Педагогічні науки*, 3 (38), 26–39 (Hanaba, S. (2024). Transformative learning in the context of the development of an innovative educational environment. *Collection of scientific papers of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Pedagogical Sciences*, 3 (38), 26–39). <https://doi.org/10.32453/yhikyva97>.
- Грін, Роберт (2024). Майстерність. Харків : КСД (Green, Robert (2024). *Mastery*. Kharkiv: KSD.).
- Красницька, О. В. (2022). Риторична підготовка викладача. *Людинознавчі студії. Педагогіка*, 15 (47), 30–36 (Krasnytska, O. (2022). An instructor's rhetorical training. *Human Studies. Pedagogy*, 15 (47), 30–36). <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/47.4>.
- Лук'янова, Л. & Ващенко, Л. (2019). Неформальна освіта різних категорій дорослого населення: теоретичні аспекти, методичні засади. *Освіта для миру : матеріали VIII Українсько-польського / Польсько-українського наукового форуму*, 400–417 (Lukianova, L. & Vashchenko, L. (2019). Non-formal education of various categories of adult population: theoretical aspects, methodical grounds).
- Сбруєва, Аліна (2024). Неформальна освіта як інструмент реалізації молодіжної політики Європейського союзу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 3 (137), 419–438 (Sbruieva, Alina (2024). Non-formal education as a tool for the implementation of the EU youth policy. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 3 (137), 419–438). <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2024.03/419-438>.
- Хміляр, Олег (2024). Мала команда як ефективна група та осередок лідерства. *Психологія і суспільство*, 1 (89), 149–158 (Khmilyar, Oleg (2024). A small team as an effective group and center of leadership. *Psychology and Society*, 1 (89), 149–158). <https://doi.org/10.35774/pis2024.01.149>.
- Хміляр, О. Ф. (2022). Психологія бойової мотивації воїна. *Вісник Національного університету оборони України*, 2 (66), 121–131 (Khmiliar, O. F. (2022). Psychology of warrior's combat motivation. *Bulletin of the National Defense University of Ukraine*, 2 (66), 121–131).
- Johnson, Martin & Majewska, Dominika (2022). Formal, non-formal, and informal learning: What are they, and how can we research them? Cambridge University Press & Assessment Research Report, 36. URL : <https://www.cambridgeassessment.org.uk/Images/665425-formal-non-formal-and-informal-learning-what-are-they-and-how-can-we-research-them-.pdf>.
- Khmiliar, Oleh & Lepka, Olha (2019). Vocation as a psychological resource of a happy person. *Щастя та цивілізаційний розвиток : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 14–15 листопада 2019 р.)*. Львів : ЛНМУ імені Данила Галицького, 18–21.

Smith, M. K. (2002). Informal, non-formal and formal education: a brief overview of different approaches, *The encyclopedia of pedagogy and informal education*. URL : <https://infed.org/mobi/informal-non-formal-and-formal-education-a-brief-overview-of-some-different-approaches/>.

SUMMARY

Krasnytska Olha. Formation of readiness of higher educational teacher for oratory activity in the process of informal and informal education.

Formation of readiness of a teacher for oratorical activity and further development as a professional speaker, achievement of oratorical skills is a long and laborious process of rhetorical training, which requires the development of rhetorical knowledge, oratorical skills, oratorical habits, design thinking, researcher's worldview, formation of a unique oratorical style.

Rhetorical training allows the teacher to realize the value of oratorical activity for students (cadets, students) of higher educational institutions and to ensure its effectiveness. Informal and informal education plays an important role in the development of a teacher as a professional speaker.

The purpose of the article is to reveal the content of rhetorical training of a teacher of higher educational institutions using informal and informal education, the result of which will be the formation of readiness for oratory activity. Among the research methods used are analysis, synthesis, comparison, generalization of scientific sources, pedagogical observation and analysis of forms, means, methods of informal and informal education.

The forms and means of informal (lecture courses on rhetoric, master classes, trainings on oratory; online courses) and informal education that provide rhetorical training of a teacher of higher educational institutions are clarified. Informal education includes systematic oratory practice; preparation for each public speech; reflection; analysis of the oratory practice of professional speakers; viewing video courses on oratory, individual lectures on rhetoric; viewing video or audio recordings of public speeches, scientific podcasts dedicated to individual rhetorical topics; consultations with trainers or teachers of rhetoric; scientific discussions; reading literature on rhetoric, as well as various genres and topics. In addition, continuous learning, constant creative search and systematic scientific research are an indispensable guarantee of preparing meaningful and useful public speeches for target audiences.

Key words: rhetorical training, oratory practice, public speaking, professional speaker, rhetorical knowledge, oratory skills, oratory style, reflection, innovative educational environment.